โครงการจัดการเรียนรู้

วิชา 3100-0103 กลศาสตร์ของไหล

หน่วยที่ 1 คุณสมบัติของไหล	ครั้งที่ 7
เรื่อง 1. ความตึงผิว (ต่อ)	จำนวน 3 ชั่วโมง

จุดประสงค์การสอน	**รายการสอน**
1. คำนวณหาค่าเกี่ยวกับความตึงผิวได้	1. ความตึงผิว (ต่อ)

วิธีการสอน บรรยาย / ถาม-ตอบ / สาธิต

สื่อการสอน	**หนังสืออ้างอิง**
1. แผ่นใส/วีดีทัศน์ 2. แบบทดสอบหลังเรียน 3. กิจกรรม 4. ใบงาน 5. แบบประเมินผลการเรียนรู้	จักรี ต้นเชื้อ , **กลศาสตร์ของไหล** ศสอ. กรุงเทพฯ

การประเมินผล ทำแบบฝึกหัด ได้เกินร้อยละ50

แผนการจัดการเรียนรู้

รหัสวิชา 3100-0103 **วิชา** กลศาสตร์ของไหล จำนวน 3 ชั่วโมง/สัปดาห์

ชื่อหน่วย 1 คุณสมบัติของของไหล

เรื่อง

1. ความตึงผิว (ต่อ)

สาระสำคัญ

ความตึงผิวทำให้หยดของของไหลมีลักษณะเป็นทรงกลม เช่น หยดน้ำ เม็ดฝน เป็นต้น และยังทำให้เกิด Capillary action คือ การที่ของเหลวในหลอดมีระดับสูงขึ้นกว่าของเหลวด้านนอกหลอด เช่น น้ำ ซึ่งทำให้หลอดเปียกได้ และของเหลวไม่ทำให้หลอดเปียก เช่น ปรอท ของเหลวในหลอดจะมีระดับต่ำกว่าของเหลวด้านนอกหลอด

จุดประสงค์การเรียนรู้

จุดประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความตึงผิว

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

พุทธิพิสัย

1. อธิบายความหมายความของ Capillary action ได้

ทักษะพิสัย

1. เขียนตารางค่าความตึงผิวของน้ำได้

จิตพิสัย

1. นำสมการของความตึงผิวมาหาค่าคำนวณได้

เนื้อหาสาระ

ความตึงผิวทำให้หยดของของไหลมีลักษณะเป็นทรงกลม เช่น หยดน้ำ เม็ดฝน เป็นต้น และยังทำให้เกิด Capillary action คือ การที่ของเหลวในหลอดมีระดับสูงขึ้นกว่าของเหลวด้านนอกหลอด เช่น น้ำ ซึ่งทำให้หลอดเปียกได้ และของเหลวไม่ทำให้หลอดเปียก เช่น ปรอท ของเหลวในหลอดจะมีระดับต่ำกว่าของเหลวด้านนอกหลอด

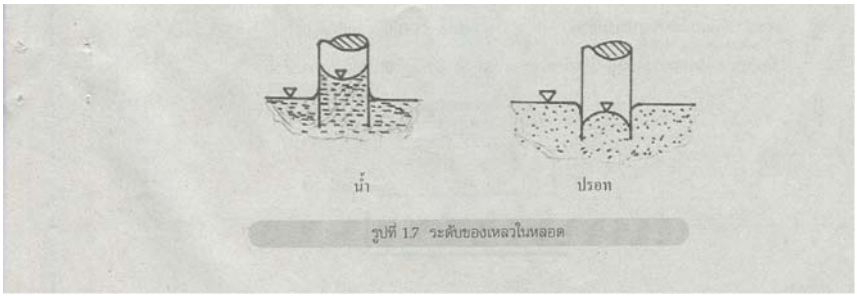

รูปที่ 1.7 ระดับของเหลวในหลอด

จากรูปที่ 1.7 น้ำที่อยู่ในหลอดมีระดับสูงกว่าข้างนอกเพราะแรงจับติดระหว่างโมเลกุลของน้ำกับโมเลกุลของหลอด มีมากกว่าแรงเกาะกันระหว่างโมเลกุลของน้ำด้วยกัน (แรงจับติด > แรงเกาะกัน) และปรอทที่อยู่ในหลอดมีระดับต่ำกว่าข้างนอกเพราะ แรงจับติดระหว่างโมเลกุลของปรอทกับโมเลกุลของหลอด มีน้อยกว่าแรงเกาะกันระหว่างโมเลกุลของปรอทด้วยกัน(แรงจับติด < แรงเกาะกัน)

เมื่อนำหลอดแก้วเส้นผ่านศูนย์กลาง d จุ่มลงในของไหลที่มีแรงจับติดมากกว่าแรงเกาะกันจะเห็นของไหลสูงขึ้นเป็นระยะ h โดยของไหลมีความตึงผิว σ ทำมุม θ กับแนวดิ่ง ดังรูปที่ 1.8

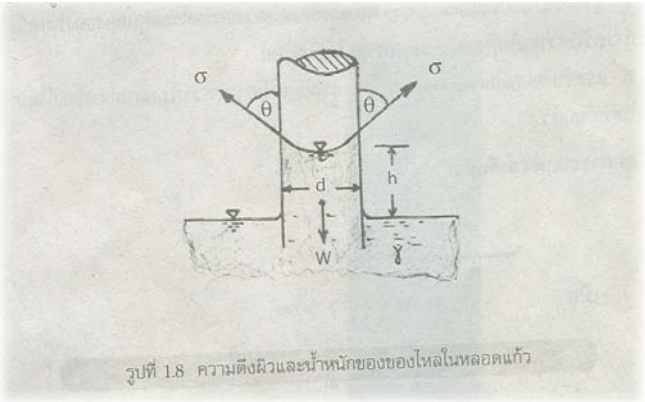

รูปที่ 1.8 ความตึงผิวและน้ำหนักของของไหลในหลอดแก้ว

จะได้ $$h = \frac{4\sigma\cos\theta}{\gamma d}$$

เมื่อ h = ความสูงของระดับของไหลในหลอด m

σ = (Sigma) ความตึงผิว N/m

γ = น้ำหนักจำเพาะ N/m^3

d = เส้นผ่านศูนย์กลางหลอด m

จากการทดลองพบว่า เมื่อหลอดแก้วสะอาด ถ้าของไหลเป็นน้ำ $\theta = 0^0$ แต่ถ้าของไหลเป็นปรอท $\theta = 140^0$

ความสูงของระดับของไหลในหลอด เป็นสิ่งที่ทำให้การอ่านค่าจากเกจ ซึ่งทำจากหลอดแก้วเกิดความคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงได้ง่าย หลอดแก้วยิ่งมีขนาดเล็ก ระดับของไหลในหลอดก็สูง ดังรูปที่ 1.9

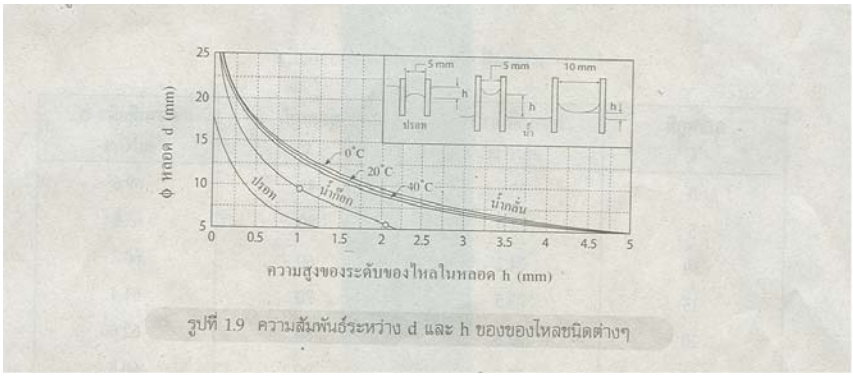

รูปที่ 1.9 ความสัมพันธ์ระหว่าง d และ h ของของไหลชนิดต่างๆ

จากสูตร $h = \frac{4\sigma\cos\theta}{\gamma d}$

ในกรณีที่เป็นหยดของเหลว หรือฟองอากาศ ซึ่งถือได้ว่าของไหลเป็นรูปทรงกลม $\cos\theta = 1$

ดังนั้น สมการจะได้ $h = \frac{4\sigma}{\gamma d}$

ย้ายข้างสมการ จะได้ $\gamma h = \frac{4\sigma}{d}$

แต่ $\gamma h = P$ ดังนั้นจะได้ สมการเกี่ยวกับหยดของเหลว หรือฟองอากาศ ว่า

$$P = \frac{4\sigma}{d}$$

เมื่อ P = ความดันภายในหยดของเหลวที่มากกว่าความดันที่อยู่รอบ ๆ Pa

σ = ความตึงผิว N/m

d = เส้นผ่านศูนย์กลางของหยดของเหลว m

ส่วนในกรณีที่ของไหลเป็นลำเจ๊ตทรงกระบอก จะคิดเพียงครึ่งหนึ่งของสมการหยดของเหลว

ดังนั้น สมการของไหลเป็นลำเจ๊ตทรงกระบอกจะได้ว่า

$$P = \frac{2\sigma}{d}$$

เมื่อ P = ความดันภายในหยดของเหลวที่มากกว่าความดันที่อยู่รอบ ๆ Pa

σ = ความตึงผิว N/m

d = เส้นผ่านศูนย์กลางของลำเจ๊ต m

ตารางที่ 1.3 ค่าความตึงผิวของน้ำ

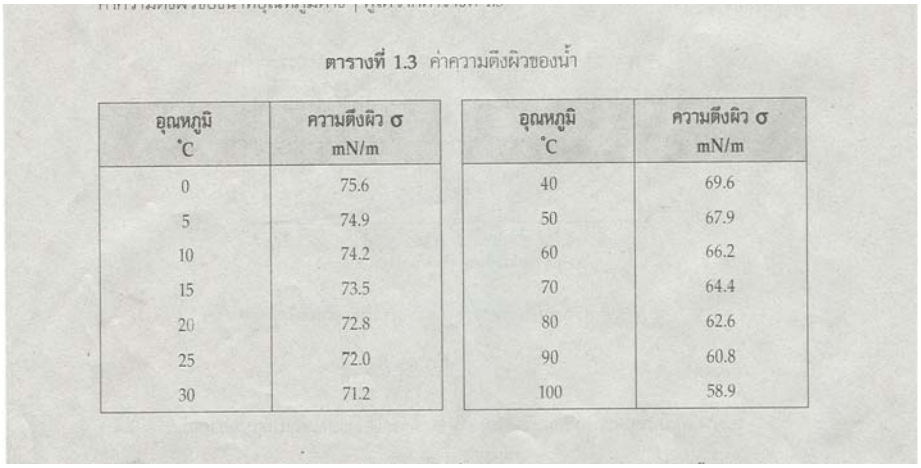

ตารางที่ 1.3 ค่าความตึงผิวของน้ำ

อุณหภูมิ °C	ความตึงผิว σ mN/m	อุณหภูมิ °C	ความตึงผิว σ mN/m
0	75.6	40	69.6
5	74.9	50	67.9
10	74.2	60	66.2
15	73.5	70	64.4
20	72.8	80	62.6
25	72.0	90	60.8
30	71.2	100	58.9

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูทำการอธิบายจุดประสงค์การสอนในชั่วโมงนี้
2. ครูให้นักศึกษาส่งแบบฝึกกิจกรรมที่ 1.9
3. ครูให้คำแนะนำเบื้องต้นเกี่ยวกับบทเรียน
4. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน
5. ครูทำการเฉลยแบบทดสอบ โดยให้นักเรียนแลกกันตรวจอย่างซื่อสัตย์

ขั้นสอน

6. ครูให้นักเรียนทบทวนความรู้ที่ได้เรียนมาในชั่วโมงที่ผ่านมา พร้อมทั้งทำการศึกษาสื่อวีดีทัศน์ประกอบการเรียน
7. นักเรียนทำการสรุปความรู้ที่ได้
8. ครูทำการอธิบายเนื้อหาอย่างละเอียด
9. นักศึกษาทำการทดลองแก้ไขโจทย์ปัญหาตามตัวอย่างในหนังสือ
10. นักเรียนทำกิจกรรม และใบงานหน้า 60-61
11. นักเรียนทำแบบประเมินผลการเรียนรู้หน่วยที่ 1 หน้า 72-78

ขั้นสรุป

12. ครูทำการตั้งคำถามเพื่อทดสอบความเข้าใจของนักเรียน
13. เปิดโอกาสให้นักเรียนสอบถามข้อสงสัย
14. นักเรียนกลับไปอ่านหนังสือเพิ่มเติมในส่วนที่ไม่เข้าใจและเตรียมตัวทำกิจกรรมในคาบเรียนถัดไป

สื่อการเรียนการสอน

1. แผ่นใส/วิดีทัศน์
2. แบบทดสอบหลังเรียน
3. กิจกรรม
4. ใบงาน
5. แบบประเมินผลการเรียนรู้

การบูรณาการเชื่อมโยง

สาระการเรียนรู้	การบูรณาการ	กิจกรรม
คุณสมบัติของของไหล	คณิตศาสตร์ ภาษาไทย	การแก้โจทย์ปัญหาใช้การนำเสนอหน้าชั้นเรียน

เครื่องมือวัดผลตามพุทธิพิสัย (5 คะแนน)

1. อธิบายความหมายความของ Capillary action ได้(5 คะแนน)

เครื่องมือวัดผลตามทักษะพิสัย (5 คะแนน)

1. เขียนตารางค่าความตึงผิวของน้ำได้(5 คะแนน)

เครื่องมือวัดผลตามจิตพิสัย (10 คะแนน)

1. นำสมการของความตึงผิวมาหาค่าคำนวณได้(10 คะแนน)

เกณฑ์การวัดผลตามพุทธิพิสัย

การตอบคำถามข้อที่ 1

ความหมายของ Capillary action

Capillary action คือ การที่ของเหลวในหลอดมีระดับสูงขึ้นกว่าของเหลวด้านนอกหลอด เช่น น้ำ ซึ่งทำให้หลอดเปียกได้ และของเหลวไม่ทำให้หลอดเปียก เช่น ปรอท ของเหลวในหลอดจะมีระดับต่ำกว่าของเหลวด้านนอกหลอด

ให้คะแนนข้อนี้ 5 คะแนน หากผู้เรียนตอบผิดให้ผู้สอนพิจารณาหักจุดละ 1 คะแนน

เกณฑ์การวัดผลตามทักษะพิสัย

การตอบคำถามข้อที่ 1

ตารางค่าความตึงผิวของน้ำ

ตารางที่ 1.3 ค่าความตึงผิวของน้ำ

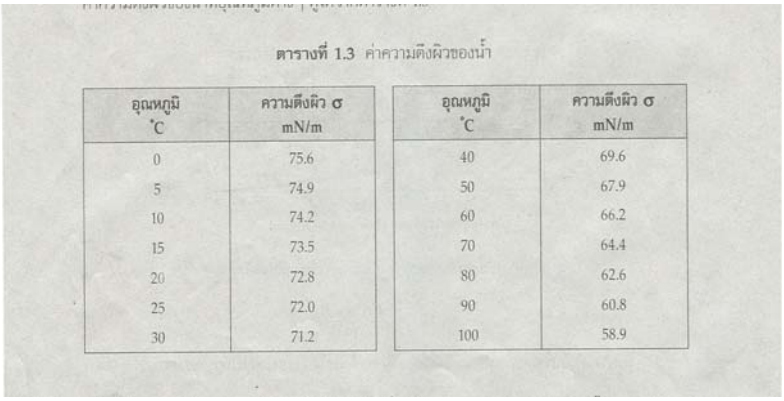

ตารางที่ 1.3 ค่าความตึงผิวของน้ำ

อุณหภูมิ °C	ความตึงผิว σ mN/m	อุณหภูมิ °C	ความตึงผิว σ mN/m
0	75.6	40	69.6
5	74.9	50	67.9
10	74.2	60	66.2
15	73.5	70	64.4
20	72.8	80	62.6
25	72.0	90	60.8
30	71.2	100	58.9

ให้คะแนนข้อนี้ 5 คะแนน หากผู้เรียนตอบผิดให้ผู้สอนพิจารณาหักจุดละ 1 คะแนน

เกณฑ์การวัดผลตามจิตพิสัย

การตอบคำถามข้อที่ 1

หาค่าคำนวณจากสมการความตึงผิว

ผู้สอนพิจารณาจากการใช้ทักษะ การแก้ปัญหา การใช้ความคิด และคำตอบของสมการ ถ้าครบถ้วนถูกต้องให้ 10 คะแนน ถ้านอกเหนือจากนี้ให้ผู้สอนพิจารณาตามความเหมาะสม